

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.7.27>

TEORETYCZNO-PRAWNE UREGULOWANIE POSTĘPOWANIA CYWILNEGO W SPRAWACH O USTALENIE FAKTU URODZENIA LUB ŚMIERCI OSOBY

Andriy Petrovskiy

kandydat nauk prawnych, docent,

docent Katedry Dyscyplin Cywilnoprawnych Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-8607-282X

prudentius@ukr.net

Evgen Bolyubash

kandydat na stopień doktora filozofii Wydziału Dyscyplin Cywilnoprawnych Narodowej Akademii Spraw

Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-9331-9461

melnik_alla@ukr.net

Adnotacja. W artykule zbadano teoretyczne podstawy prawne instytutu postępowania cywilnego w sprawach o ustalenie faktu urodzenia lub śmierci osoby. Ustalenie takich faktów odbywa się w drodze odrębnego postępowania, którego cechą jest jego kierunek w celu wyjaśnienia niezbędnych faktów w przypadku braku sporu prawnego.

Stwierdzono, że niemożność stworzenia przez państwo dostępnego mechanizmu ustalania faktów na danym terytorium powoduje, że dana osoba nie będzie mogła skorzystać z administracyjnej procedury rejestracji urodzenia lub śmierci, co utrudni jej realizację szeregu swoich praw obywatelskich i cywilnych, w szczególności prawa do dziedziczenia, świadczeń socjalnych, obywatelstwa i innych.

Słowa kluczowe: postępowanie odrębne, postępowanie cywilne, Kodeks Cywilny Ukrainy, Kodeks Postępowania Cywilnego Ukrainy, ustalenie faktu o znaczeniu prawnym, sprawy o ustalenie faktu urodzenia osoby, sprawy o ustalenie faktu śmierci osoby.

THEORETICAL AND LEGAL REGULATION OF CIVIL PROCEEDINGS IN CASES OF ESTABLISHING OF THE FACT OF A PERSON'S BIRTH OR DEATH

Andriy Petrovskiy

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Civil and Legal Disciplines of the National Academy of Internal

Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-8607-282X

melnik_alla@ukr.net

Evgen Bolyubash

Ph.D. recipient of the Department of Civil and Legal Disciplines

of the National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-9331-9461

melnik_alla@ukr.net

Abstract. The article examines the theoretical and legal foundations of the institution of civil justice in cases of establishing the fact of a person's birth or death. The establishment of such facts is carried out in the order of a separate proceeding, the peculiarity of which is that it is aimed at clarifying the necessary facts in the absence of a legal dispute.

It is established that the inability of the state to create an accessible mechanism for establishing the facts in the relevant territory leads to the fact that a person will not be able to use the administrative procedure for registration of birth or death, which will make it difficult for him to realize a number of his civil rights, in particular the right to inheritance, to social benefits, on citizenship and others.

Key words: separate proceedings, civil proceedings, Civil Code of Ukraine, Civil Procedure Code of Ukraine, establishment of a fact of legal significance, cases regarding the establishment of the fact of a person's birth, establishment of the fact of a person's death.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА У СПРАВАХ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НАРОДЖЕННЯ АБО СМЕРТІ ОСОБИ

Андрій Петровський

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0001-8607-282X
prudentius@ukr.net*

Євген Болюбаши

*здобувач наукового ступеня доктора філософії кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-9331-9461
melnik_alla@ukr.net*

Анотація. У статті досліджено теоретико-правові основи інституту цивільного судочинства у справах про встановлення факту народження або смерті особи. Встановлення таких фактів здійснюється в порядку окремого провадження, особливістю якого є його спрямування на з'ясування необхідних фактів за відсутності правового спору.

Констатовано, що неможливість створення державою доступного механізму встановлення фактів на відповідній території призводить до того, що особа не матиме змоги скористатись адміністративним порядком реєстрації народження чи смерті, що ускладнить реалізацію нею низки своїх громадянських і цивільних прав, зокрема права на спадкування, на соціальні виплати, на громадянство та інших.

Ключові слова: окреме провадження, цивільне судочинство, Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, встановлення факту, що має юридичне значення, справи про встановлення факту народження особи, справи про встановлення факту смерті особи.

Вступ. Конституцією України передбачено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3). Права і свободи людини і громадянина захищаються судом (ст. 55) (Конституція України, редакція 2022).

Судовий захист прав і свобод людини у межах кримінального, адміністративного, господарського, цивільного, конституційного судочинства України – це один із видів державного захисту прав і свобод людини, громадянина. Обмеження цього права суперечить принципу рівності усіх перед законом.

Цивільним кодексом (далі – ЦК) України передбачено право кожної особи на своїх захист цивільних прав та інтересів у разі їх порушення, невизнання або оспорювання (ст. 15); «кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу (ч. 1 ст. 16) (Цивільний кодекс, редакція 2022).

З метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави розроблено врегульований нормами цивільного процесуального права порядок розгляду і вирішення цивільних справ – цивільне судочинство (ст. 2 ЦПК України), що здійснюється відповідно до Конституції України, Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України, Закону України «Про міжнародне приватне право», законів України, що визначають особливості розгляду окремих категорій справ, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 3 ЦПК України) (Цивільний процесуальний кодекс України, редакція 2022).

Чинне цивільне процесуальне законодавство відносить до юрисдикції суду справи про народження особи в певний час у разі неможливості реєстрації органом державної реєстрації актів цивільного стану факту народження; смерть особи в певний час у разі неможливості реєстрації органом державної реєстрації актів цивільного стану факту смерті (справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення). Встановлення таких фактів здійснюється в порядку окремого провадження, особливістю якого є його спрямування на з'ясування необхідних фактів за відсутності правового спору.

Теоретичні та практичні проблемні питання цивільного судочинства у справах про встановлення фактів народження або смерті й встановлення судом фактів, що мають юридичне значення, були предметом наукової розвідки С. Абрамова, В. Аргунова, С. Бичкової, Ю. Білоусова, І. Болокана, Є. Васьковського, І. Волкової, О. Гетьманцева, А. Гойхбарта, В. Горшеньова, І. Гулейкова, К. Гусарова, А. Добровольського, П. Єлісейкіна, Ю. Заїки, М. Зейдера, В. Комарова, Л. Красицької, В. Кройтора, Н. Кузнецової, С. Курильова, О. Кухарєва, А. Любавського, А. Мельникова, М. Михайлова, Р. Мінченка, І. Морейна, Л. Музики, Ю. Осіпова, Ю. Попова, О. Прянішнікова, В. Пучинського, З. Ромовської, Г. Світличної, В. Тертишнікова, О. Угриновської, І. Удальцової, С. Фурси, Д. Чечота, Г. Чурпїти, М. Штефана, Є. Яркова, М. Ясинока та інших учених-процесуалістів.

Варто зазначити, що проблеми цивільного судочинства у справах про встановлення фактів народження або смерті не були предметом спеціальної наукового дослідження, окремі її аспекти вивчалися

лише у контексті процесуальних особливостей розгляду в порядку окремого провадження деяких категорій справ.

Отже, проблематика здійснення цивільного судочинства у справах про встановлення фактів народження або смерті є актуальною і потребує подальшого наукового пошуку.

Метою статті є дослідження теоретико-правових основ інституту цивільного судочинства у справах про встановлення факту народження або смерті особи, а також виявлення окремих недоліків функціонування механізму встановлення відповідних фактів.

Основна частина. Право кожної особи бути зареєстрованою, право на посвідчення статусу особи (народження, смерть) та на громадянство закріплено на міжнародному рівні у Загальній декларації прав людини 1948 року (ст. ст. 1, 15, 16), Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (ст. ст. 23, 24), Конвенції про права дитини 1989 року (ст. 7), Декларації прав дитини 1959 року (принцип 3), Резолюції Ради ООН з прав людини «Реєстрація народження та право кожної особи на визнання перед законом» 2012 року.

Цивільна правоздатність фізичної особи виникає у момент її народження, а припиняється у момент смерті (ч. 2 та 4 ст. 25 ЦК України) (Цивільний кодекс, редакція 2022).

В Україні реєстрація актів цивільного стану, зокрема в контексті смертей і народжень, здійснюється в адміністративному порядку відповідно до ст. 49 ЦК України, де зазначено що державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть. Народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміна імені, смерть підлягають обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян в органах юстиції в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (Цивільний кодекс, редакція 2022).

Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 р. № 2398-УІ передбачено, що державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть (ч. 2 ст. 2). Відсутність ефективної адміністративної процедури реєстрації фактів народжень і смертей має наслідком порушення як національного законодавства (ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 9), так і норм міжнародного права. Законом також урегульовано порядок та підстави для державної реєстрації народження фізичної особи та її походження (ст. 13). Відповідно до положень цієї норми державна реєстрація народження дитини проводиться не пізніше одного місяця з дня її народження, з одночасним визначенням її походження та присвоєнням їй прізвища, власного імені та по батькові. Підставою для проведення державної реєстрації народження дитини є визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я документи, що підтверджують факт народження. За відсутності документа закладу охорони здоров'я або медичної консультаційної комісії, що підтверджує факт народження, підставою для проведення державної реєстрації актів цивільного стану є рішення суду про встановлення факту народження (Про державну реєстрацію актів цивільного стану, редакція 2022).

Державна реєстрація смерті здійснюється на підставі документа встановленої форми про смерть, виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою за заявою родичів померлого, представників органу опіки та піклування, працівників житлово-експлуатаційних організацій, адміністрації закладу охорони здоров'я, де настала смерть, та інших осіб. Заява про державну реєстрацію смерті подається не пізніше трьох днів з дня настання смерті/виявлення трупа або не пізніше п'яти днів в разі неможливості одержання документа закладу охорони здоров'я або судово-медичної установи, який є підставою для реєстрації смерті. Державна реєстрація смерті за заявою у вказані строки та до закінчення одного року з дня настання смерті, проводиться за останнім місцем проживання померлого, за місцем настання смерті чи виявлення трупа або за місцем поховання. Якщо заява надійшла після закінчення одного року з дня настання смерті державна реєстрація смерті проводиться за місцем проживання заявника. Іншою підставою для реєстрації є рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час або про оголошення її померлою. Реєстрація проводиться за останнім місцем проживання померлого, за місцем настання смерті чи виявлення трупа або за місцем поховання особи (ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (Про державну реєстрацію актів цивільного стану, редакція 2022).

Отже, питання реєстрації народження дитини регулюються Цивільним кодексом України (Цивільний кодекс, редакція 2022), Сімейним кодексом України (Сімейний кодекс України, редакція 2022), Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (Про державну реєстрацію актів цивільного стану, редакція 2022), Правилами державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 (Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, редакція 2022).

Заяву про реєстрацію народження дитини батьки зобов'язані подати невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини. Одночасно з заявою про реєстрацію народження подаються паспорти або паспортні документи, що посвідчують особи батьків (одного з них).

Відтак, неможливість створення державою доступного механізму встановлення фактів на відповідній території призводить до того, що особа не матиме змоги скористатись адміністративним порядком реєстрації народження чи смерті, що ускладнить реалізацію нею низки своїх громадянських і цивільних прав, зокрема права на спадкування, на соціальні виплати, на громадянство та інших.

Для реєстрації особи та виконання зобов'язання державного органу реєстрації актів цивільного стану зареєструвати особу з відповідним записом до книги реєстрації актів цивільного стану та видачею свідоцтва необхідно встановити юридичний факт народження особи (наприклад, у випадку, якщо особа народилася поза закладом медичної допомоги), звернувшись до суду з відповідною заявою (Встановлення факту народження особи...).

У разі відсутності медичного висновку щодо причини смерті чи відсутності медичної довідки, в якій констатується факт смерті та неможливості надання даних документів до відділу державної реєстрації актів цивільного стану для проведення державної реєстрації смерті, справа про встановлення юридичного факту смерті особи вирішується в судовому порядку (п. 8 ч. 1 ст. 315 ЦПК України) (Цивільний процесуальний кодекс України, редакція 2022).

Постановою Пленуму Верховного Суду України № 5 від 31 березня 1995 р. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» встановлено, що в порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення фактів, якщо:

- згідно з законом такі факти породжують юридичні наслідки, тобто від них залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав громадян;
- чинним законодавством не передбачено іншого порядку їх встановлення;
- заявник не має іншої можливості одержати або відновити загублений чи знищений документ, який посвідчує факт, що має юридичне значення;
- встановлення факту не пов'язується з наступним вирішенням спору про право (Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення, 1995).

З метою встановлення факту, що має юридичне значення, зокрема і факту народження або смерті, фізична особа за місцем свого проживання має подати до суду заяву, в якій вказує інформацію про те, який факт необхідно встановити, з якою метою, причини неможливості одержання або відновлення документів, що посвідчують цей факт і підтверджуючі цей факт докази.

Заяви про встановлення факту смерті особи в певний час приймаються до провадження суду і розглядаються за умови подання заявниками документів про відмову органів реєстрації актів громадянського стану в реєстрації події смерті. У заяві наведуться докази, що достовірно свідчать про смерть особи у певний час і за певних обставин.

Суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо з заяви про встановлення факту, що має юридичне значення, вбачається спір про право, а якщо спір про право буде виявлений під час розгляду справи, – залишає заяву без розгляду (Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення, 1995).

У рішенні суду зазначаються відомості про факт, встановлений судом, мету його встановлення, а також докази, на підставі яких суд установив цей факт.

При задоволенні заяви про встановлення факту народження дитини в резолютивній частині рішення суду обов'язково мають бути вказані дані про дату і місце народження дитини, її стать, а також відомості про батьків (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, громадянство).

Рішення суду про встановлення факту, який підлягає реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану або нотаріальному посвідченню, не замінює собою документів, що видаються цими органами, а є тільки підставою для одержання зазначених документів (ст. 319 ЦПК України) (Цивільний процесуальний кодекс України, редакція 2022).

Відтак, не є обов'язковим зазначення в резолютивній частині рішення суду імені дитини чи інформації щодо того, яка за рахунком дитина народжена матір'ю, або причини смерті тощо, ця інформація внесеться в актовий запис безпосередньо під час державної реєстрації відповідного факту органами державної реєстрації актів цивільного стану.

Війна в Україні внесла свої корективи у всі сфери життя, включаючи правову, зокрема і сферу державної реєстрації актів цивільного стану.

В умовах воєнного стану досить часто громадяни України зіштовхуються з проблемою щодо отримання свідоцтва про народження чи смерть особи на тимчасово окупованій території України.

Наявні в особи документи, з якими вона звертається до будь-якого відділу державної реєстрації актів цивільного стану, який знаходиться на неокупованій території України, не можуть бути прийняті відділом реєстрації актів цивільного стану для реєстрації факту народження чи смерті. Відтак, відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» особі буде видано відповідну відмову у проведеному державній реєстрації, з якою їй необхідно звернутися до суду із заявою про встановлення факту народження (смерті) особи на тимчасово окупованій території України та надати до заяви належні докази та відмову відділу державної реєстрації актів цивільного стану.

На жаль, унаслідок воєнних дій в Україні загинула значна кількість людей, але факт їхньої смерті не зареєстрований через відсутність доступу органів державної влади до окупованих населених пунктів, або тих, де ведуться активні бойові дії. Родичі загиблих осіб не можуть отримати жодних медичних документів про народження та смерть у районах бойових дій, тому такі факти можуть бути підтверджені показами свідків, актами про смерть, складеними за участі свідків, фотографіями з місця поховання тощо. Наразі встановлення факту смерті на тимчасово окупованих територіях можливе виключно в судовому порядку.

Свою чергою, питання народження дітей в умовах воєнного стану врегульовано наказом Міністерства охорони здоров'я від 4 березня 2022 року № 407 «Про забезпечення реєстрації новонародженої дитини в умовах воєнного стану», яким передбачено, що в період дії воєнного стану за умови відсутності можливості заповнення медичним працівником медичного свідоцтва про народження медичний працівник зобов'язаний на кожний випадок народження живої дитини виписати довідку довільної форми в двох примірниках без проставлення печатки, яка прирівнюється до медичного свідоцтва про народження. Крім того, підтвердження факту народження дитини поза закладом охорони здоров'я можливе також шляхом заповнення лікарем медичного свідоцтва про народження після проведеного огляду жінки, яка народила дитину, та дитини й за умови наявності в первинно-обліковій медичній документації жінки, у тому числі в електронній системі охорони здоров'я, відомостей, що підтверджують факт вагітності такої жінки (Про забезпечення реєстрації новонародженої дитини в умовах воєнного стану, 2022).

Цивільним процесуальним кодексом України закріплено особливості провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України (ст. 317), зокрема заява про встановлення факту народження/ смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України, може бути подана заявником незалежно від місця його проживання (перебування) до будь-якого суду за межами такої території України та розглядається невідкладно з моменту надходження відповідної заяви до суду (Цивільний процесуальний кодекс України, редакція 2022).

Проте застосування положень ст. 317 ЦПК України у справах про встановлення факту смерті на території воєнних дій залишається на розсуд суддів, тому подекуди суди відмовляють у задоволенні відповідних заяв.

Висновки. Справи про встановлення факту народження або смерті особи є справами окремого провадження, оскільки в цьому випадку немає спору, немає сторін з протилежними інтересами, адже йдеться про реалізацію особою права, яке їй належить.

Суд уповноважений встановити наявність чи відсутність необхідних умов, на підставі яких ухвалити відповідне рішення. Позитивне рішення суду в цьому випадку є юридичним фактом.

Формою звернення до суду у таких справах є заява, а заявниками у справах про встановлення факту народження особи можуть бути батьки, родичі, їхні представники або інші законні представники дитини, а у справах про встановлення факту смерті – родичі померлого або їхні представники.

Неможливість створення державою доступного механізму встановлення фактів на відповідній території призводить до того, що особа не матиме змоги скористатись адміністративним порядком реєстрації народження чи смерті, що ускладнить реалізацію нею низки своїх громадянських і цивільних прав, зокрема права на спадкування, на соціальні виплати, на громадянство та інших.

Список використаних джерел:

1. Встановлення факту народження особи. «WikiLegalAid»: довідково-інформаційна платформа правових консультацій. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>
2. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (редакція від 1 січ. 2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2398-VI (редакція від 27 жовт. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
4. Про забезпечення реєстрації новонародженої дитини в умовах воєнного стану: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 4 берез. 2022 р. № 407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-22#Text>
5. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18 жовт. 2000 р. № 52/5 (редакція від 7 верес. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>
6. Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення: Постанова Верховного Суду України від 31 берез. 1995 р. № 5 (редакція від 25 трав. 1998 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95#top>
7. Сімейний кодекс України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III (редакція від 19 лют. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
8. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV (редакція від 10 жовт. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV (редакція від 6 листоп. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

References:

1. Vstanovlennia faktu narodzhennia osoby [Establishing the fact of birth of a person]. «WikiLegalAid» – dovidkovo-informatsiina platforma pravovykh konsultatsii. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/> [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] v id 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR (redaktsiia vid 1 sichnia 2020 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Pro derzhavnu reiestratsiiu aktiv tsyvilnoho stanu [About state registration of acts of civil status]: Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2010 r. № 2398-VI (redaktsiia vid 27 zhovtnia 2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> [in Ukrainian].

4. Pro zabezpechennia reiestratsii novonarodzhenoj dytyny v umovakh voiennoho stanu [About ensuring the registration of a newborn child under martial law]: Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 4 bereznia 2022 r. № 407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-22#Text> [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Pravyl derzhavnoi reiestratsii aktiv tsyvilnoho stanu v Ukraini [On the approval of the Rules for state registration of acts of civil status in Ukraine]: Nakaz Ministerstva yustytysii Ukrainy vid 18 zhovtnia 2000 r. № 52/5 (redaktsiia vid 7 veresnia 2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text> [in Ukrainian].
6. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vstanovlennia faktiv, shcho maiut yurydychne znachennia [On judicial practice in cases of establishing facts of legal significance]: Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 31 bereznia 1995 r. № 5 (redaktsiia vid 25 travnia 1998 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95#top> [in Ukrainian].
7. Simeinyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine] vid 10 sichnia 2002 r. № 2947-III (redaktsiia vid 19 liutoho 2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> [in Ukrainian].
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] vid 16 sichnia 2003 r. № 435-IV (redaktsiia vid 10 zhovtnia 2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
9. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Civil Procedure Code of Ukraine] vid 18 bereznia 2004 r. № 1618-IV (redaktsiia vid 6 lystopada 2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> [in Ukrainian].